
MEDIEPEDAGOGIKKEN FØR OG NÅ

OLA ERSTAD
INSTITUTT FOR PEDAGOGIKK
UNIVERSITETET I OSLO

Det er nå 20 år siden jeg forsvarte min avhandling om medieundervisning i skolen og mediepedagogikk som forskningsfelt. Den gang var det mye spennende utviklingsarbeid som ble gjort, med noen viktige pionerer som Gudmund Hummelvoll, Jan Johnsen, Trygve Panhoff og andre. Men det manglet en tydelig forskningsagenda som kunne forankre mediepedagogikken med tilknytning både til pedagogisk og medievitenskapelig forskning.

Men mye har endret seg siden den gang, med eget mediefag i videregående skole og flere som har bidratt med å løfte det mediepedagogiske forskningsfeltet. Den kanskje

viktigste endringen er jo medieutviklingen i seg selv, altså fenomenet som mediepedagogikken forholder seg til. Det vil si hvordan barn og unge forholder seg til og lærer om mediene og deres egen bruk av disse. Spørsmålet som melder seg er jo om vi egentlig snakker om det samme nå, som den gangen, når det gjelder mediepedagogikk. Hva er i tilfelle felles før og nå, og hva er i tilfelle nytt?

På den ene siden er jo mediepedagogikken mer aktuell enn noensinne med tanke på mediens plass i samfunnet, alt fra Trump sine twitter-meldinger og «fake news» til mobbing på nettet. Og det aktualiserer jo godt kjente metoder og perspektiv i mediepedagogikken; om å skape kritisk bevissthet og forståelsen av mediens rolle i kultur og samfunn. På den andre siden kan man argumentere for at det meste er nytt. Vi har beveget oss fra massemediens tidsalder til distribuerte og personlige medier, som betyr at vi forholder oss til mediene på grunnleggende annerledes måter enn tidligere. Det er dette spennet mellom nytt og gammelt i mediepedagogikken som utfordrer oss i dag med hensyn til å (re-)definere mediepedagogikkens rolle og funksjon. Tre områder kan eksemplifisere det.

For det første gjelder det *informasjonshåndtering*. Mer enn noensinne stiller det store krav til brukeren å vurdere den informasjon man får tilgang til. Informasjonsmengden er ufattelig stor og mangfoldet av kilder enormt. Utviklingen av kompetanse hos barn og unge i møte med informasjonsmangfoldet er noe skolen tar opp i ulike faglige sammenhenger, men på langt nær slik det er behov for. Digital kompetanse som grunnleggende område kan sies å ivareta noen av disse kompetanseutfordringene, men samtidig blir det løst definert i ulike fag uten en mediepedagogisk forankring. Hvordan informasjonshåndtering skal håndteres i pedagogisk forstand, er altså fremdeles en sentral utfordring.

For det andre gjelder det *kommunikasjonsmulighetene*. Overgangen fra massekommunikasjonen til 'kommunikasjon i alle retninger' skaper nye premisser for deltakelse og retningslinjer for hvordan man forholder seg til de mulighetene som eksisterer. Vi inngår i ulike kommunikasjonsnettverk. De fleste barn og unge i dag er koblet på ulike kanaler for kommunikasjon mer eller mindre hele tiden. Samtidig er kommunikasjonsformene annerledes, for eksempel gjennom snapchat der innholdet i kommunikasjonen kun er tilgjengelig for mottakeren i noen sekunder. Dessuten skapes det nye utfordringer når det gjelder mobbing på nett, og anonymiteten gjennom visse kommunikasjonskanaler gjør at meningsutvekslinger kan bli ekstreme. Det gjør at kommunikasjonsformer og tenkning om kommunikasjon i vår kultur og samfunn er helt sentral for å forstå dagens barn og unge, og får større betydning innen mediepedagogikken nå enn tidligere.

For det tredje gjelder det *produksjonspraksiser*. Barn og unge er ikke passive mottakere av informasjon og innhold. De er i større grad enn noen gang tidligere aktive produsenter av innhold. Det gjelder alt fra meldinger på Twitter og Facebook til multi-player online-spill og videoer som deles på YouTube. Dette er produksjonspraksiser som mange lærere har problemer med å følge opp, og som utfordrer grensene mellom å lære på skolen og på andre arenaer. Det å produsere innhold har blitt enormt mye enklere enn tidligere, siden redigering og det å skape ulike tekster er en del av programvaren som følger med de fleste datamaskiner i dag. Videre gir ulike plattformer på internett muligheter for å dele det man skaper med andre på helt nye måter.

Men er det egentlig det samme fenomenet vi snakker om, når vi nå prøver å forstå mediepedagogikkens plass i vår egen samtid? Hvis vi ser på det som betegnes som «21st century skills» (Binkley et al., 2012) eller «fremtidskompetanser» (Ludvigsen et al., 2015), så er slike forhold som nevnt ovenfor, definert som helt grunnleggende kompetanseområder i dagens og morgendagens skole. Men i liten grad bygger man her videre på innsikt fra mediepedagogikkens utvikling gjennom flere tiår. Og medieundervisningens plass i skolen er fremdeles marginal i forhold til andre fag. Dette er vurderinger som presser seg frem i dagens omskiftninger både i mediesamfunnet som sådan og i skolens innhold og organisering spesielt. Det kan dessuten være viktig å reflektere om hvordan dette feltet vil utvikle seg videre de neste 20 årene. Hvis vi fremdeles mener at skole, undervisning og læring har betydning for å kvalifisere barn og unge for det fremtidige samfunn, hva kan og bør vi i så fall gjøre?